

NIEUWS UIT NEPAL

Colofon

Redactie: Trees van Rijsewijk

Eindredactie: Monique Pheijffer

Gegevens van Stichting Tamsarya

Nieuwendammerdijk 151

1025 LG Amsterdam

Giro: 44 08 97

Triodos: 198357443

K.v K.: 41206647

Tel: 020 – 4186363

Fax: 020 – 4197415

Email: tamsarya@xs4all.nl

Website: www.tamsarya.nl

Directeur:

T. van Rijsewijk

Bestuur 2012

H. Groen, voorzitter

J. Laffra, penningmeester
secretaris, functie vacant

medisch adviseur:

Hans Groen

Vormgever van deze uitgave

Rudolf H. Smit, Zwolle

Bij de voorplaat

De moeder van het meisje overleed na enkele maanden. De vader kon niet voor haar zorgen en liet het kind op straat alleen achter. De politie bracht het meisje naar het project van Shoba.

Inhoud Jaarboekje Stichting Tamsarya 2011-2012

3. Stichting Tamsarya bestaat 25 jaar!
4. Van het bestuur
5. Hoe het begon 25 jaar geleden
8. De Kumari-school
10. Nieuw-aangenomen leerlingen van de Kumari-school
16. De bouw van een eetzaal en keuken
20. De bouw van vijf scholen
25. De gezondheidszorgprojecten
29. Tandartsenkampen
31. Vroedvrouwschool een groot succes
33. Nog meer fruitbomen voor Nepal
34. Dakloze ouderen in Nepal
36. Bezoek aan de Haps-projecten
38. Dag met gouden randje
40. Drie bijzondere reizigers in Nepal
41. Inkomsten en bestedingen
43. Werkwijze en donaties

Stichting Tamsarya bestaat 25 jaar!

Trees van Rijsewijk

Ontwikkelingssamenwerking

De Nepalezen zijn mijn grote inspiratiebron, zij houden mijn oog scherp. Zij houden mijn geest in beweging alsof ik telkens een wandeling maak door de Himalaya van het leven zelf. Via de informatie die ik van hen ontvang stel ik elk jaar mijn visie bij.

Rond 2015 zou de armoede gehalveerd moeten zijn. Leefde in 1988 nog 75% van de bevolking onder de armoedegrens, nu is dat 30-40%. In Nepal is veel veranderd maar met name de middenklasse is erop vooruit gegaan. De meeste armen zijn nog steeds héél arm, waarbij factoren als uitbuiting, het ontbreken van fundamentele rechten van de mens, de geografische ligging van het land, het ontbreken van voorzieningen en de geïsoleerde ligging van de dorpen, parten spelen. Ik vraag me altijd af wie ooit bedacht heeft dat de ene mens geen rechten heeft en de andere alle. En wie heeft ooit bedacht dat de ene mens de ander mag gebruiken om er zelf beter van te worden of dat een ander gelukkig zou zijn met heel weinig tot niets?

Wel of geen hulp aan de minderbedeelden, daar zou geen discussie over mogen zijn. Hulp aan diegenen die niet gehoord worden en in stilte lijden is heel gewoon en dus niet bijzonder. Als het moet zal Stichting Tamsarya geen 25 jaar maar 250 jaar bestaan! Ook dit jaar zullen we niet één gebaar maken maar vele om de nood van de niet geziene mens te lenigen.

De visie die aan elk project ten grondslag ligt heb ik te danken aan al mijn ontmoetingen in de afgelopen 25 jaar: ik hoorde de overheidsambtenaren in Nepal, maar vooral luisterde ik naar de mensen die ik ontmoette onderweg of in de bergdorpjes. Ik ben nog steeds geraakt door hun opmerkingen, verhalen en ervaringen: hoe men omgaat met verlies, of met de ontoegankelijkheid van voorzieningen. Daar is het verhaal van de man die zijn grootmoeder op zijn rug naar beneden draagt voor medische hulp of van de 88-jarige man die na een leven vol met ervaringen zegt dat hij pas nu heeft ontdekt wat belangrijk is in het leven: goed zijn voor je medemens en voor dieren. De vrouw die zegt: 'Ik heb elf kinderen gebaard en tien gingen er dood.' Ik ben ontroerd door de verhalen van de vroedvrouwen die met een investering van €550,- bereid zijn om in afgelegen gebieden te werken. Zij dragen de verantwoordelijkheid voor duizenden bewoners en met hun salaris van ongeveer €90,- per maand onderhouden ze ook nog hun hele familie. Ik ben trots op een van de weeskinderen, Surya, die van landslaaf dokter wordt. En zo kan ik nog vele voorbeelden noemen.

Voor mij moet ontwikkelingssamenwerking gebaseerd zijn op het recht van ieder mens op een menswaardig bestaan. Mensen moeten de mogelijkheid krijgen om hun leven een andere wending te geven, om levensvreugde te kennen, in plaats van geknecht te worden door anderen en geen eigendommen te mogen bezitten. Ontwikkelingssamenwerking betekent ook de lokale overheid 'meenemen' op weg naar verandering. Ook hierin zijn we goed geslaagd.

Graag zou ik al die mensen in Nepal willen bedanken voor hetgeen zij mij die afgelopen 25 jaar geleerd hebben. Ik kreeg een gratis "cursus" over het leven aangeboden, die mijn kijk op het leven en de wereld drastisch veranderde. Zonder hen had ik dit werk niet kunnen doen.

Ik heb ook mede door mijn ervaringen in Nepal de Nederlandse armoede leren kennen die van een geheel andere aard is dan die in Nepal. Als ik dan lees dat in Nederland 7,5 miljoen vierkante meter kantoorruimte leegstaat, kan ik dat net zo min bevatten als de omvang van de Himalaya. Ik hoop met alle vergaarde Nepalese wijsheid nog veel werk te kunnen verrichten. Stichting Tamsarya zal niet achterover leunen. Soms is daar geld, soms materiële goederen, en soms is daar wijsheid en kennis voor nodig.

Ook u wil ik van harte bedanken. Omdat velen van u al jaren de projecten steunen, hebben we in 25 jaar veel kunnen bereiken. In het boekje vindt u een samenvatting.

Van het bestuur

Het prachtige jaarboekje 2012 ligt voor u en laat op indringende wijze zien hoe het werk van Stichting Tamsarya door u wordt mogelijk gemaakt. De opleiding van onze vroedvrouwen behoort tot de top-twee van beste opleidingen in Nepal en onze afgestudeerde studenten zijn zeer gewilde medewerkers in ziekenhuizen en gezondheidsposten. De mooie reportage in dit boekje van het bezoek aan deze vroedvrouwen spreekt voor zich.

Het Kumari Health Center is uitgeroepen tot het beste gezondheidscentrum in onze regio. Met de aanstelling van verloskundige Bardhu, van onze eigen opleiding natuurlijk, is de beste kwaliteit van de zorg voor moeder en kind voor de armste mensen gewaarborgd.

Het Kumari ziekenhuis is gereed gekomen en er wordt druk gewerkt om het gebouw in te richten. De leiding komt in handen van een medisch manager die ressorteert onder onze manager Deepak Lal Sheresta. Als alles naar verwachting gaat kunnen de eerste patiënten in 2013 worden verwelkomd. Een ziekenhuis bouwen is één, maar een ziekenhuis exploiteren is twee en voor dat laatste hebben wij uw hulp nog heel hard nodig!

Wij zijn erg trots op de onderscheiding van de Nepalese overheid, de *“National Civil Special Felicitation 2069”*: *because of outstanding contribution towards poor and deprived community of Nepal since its establishment*. Een mooi cadeau bij het 25-jarig jubileum van het werk van de Stichting Tamsarya in Nepal.

Het bestuur heeft dit jaar afscheid genomen van Bert de Graaff, secretaris. Wij danken hem voor zijn betrokken bestuurlijke inzet, maar ook voor de projecten die hij mede mogelijk gemaakt heeft.

Namens het bestuur dank ik u voor uw brede steun aan onze stichting en ik hoop op u te mogen blijven rekenen, nu en in de toekomst.

Namasté,

Het bestuur van de Stichting Tamsarya,
Hans J.M. Groen, voorzitter
Jan J. Laffra, penningmeester

Hoe het begon, 25 jaar geleden

Trees van Rijsewijk

‘Wees het verschil, dat je in de wereld wilt zien’ — Mahatma Gandhi

In 1986 fietste ik door India, Nepal, Tibet en China. Na deze tocht van 15.000 kilometer woonde ik in 1988 samen met Kumari, inmiddels mijn dochter, een jaar in een hutje van gras en klei aan de voet van de Himalaya.

Tulasi was een vriend van Mahatma Gandhi die in 1984 werd vermoord. Tulasi vluchtte naar Nepal en zette zich daar in voor vrouwen en kinderen die verstoten werden. Vlakbij Kathmandu stichtte hij Tulasi Meher Mahila Ashram, een centrum voor 300 dakloze moeders en kinderen. In 1988 bracht ik een baby van vier maanden oud met haar doofstomme moeder naar dit tehuis. De baby, die later de naam Rita kreeg, overleefde dankzij een verpleegkundige die met haar eigen baby in het gras zat en meteen Rita aan haar borst liet drinken. Een rondleiding bracht mij bij een oude put van slechts zes meter diep die alle bewoners van het centrum van water moest voorzien. Een tekort aan WATER? Onze eerste levensbehoefte! Ik startte een actie. Met de opbrengst van 10.000 gulden kon een goede watervoorziening worden gebouwd. Een lange pijp werd 30 meter diep de grond in gebracht en niet lang daarna spoot het heldere bronwater naar boven en vulde de leidingen. Afgelopen jaar bezocht ik het centrum opnieuw en ik kon mijn ogen niet geloven dat de waterpomp na 25 jaar nog steeds werkte en dat het nog steeds dezelfde man is die er al 25 jaar zorg voor draagt.

Ik hield contact met Rita. Toen ze acht was, vroeg ze me of ze in het weeshuis de Kumari-school mocht wonen. Inmiddels werkt zij als een geboren manager op de Kumari-school

en de omliggende projecten, en kan alles! Ze is altijd en overal inzetbaar: de ene dag geeft ze les of werkt in de keuken, de volgende dag gaat ze mee op kamp om de Nederlandse artsen te assisteren en bij elk tandartsenkamp is Rita met haar ‘gouden handen’ onmisbaar. Kortom Rita is een natuurta-lent in organiseren en assisteren. Een onmisbare Nepalees! Het bijzondere van haar is dat ze niet alleen héél ge-liefd is bij Nepalezen en Nederlanders maar dat zij ook de Nederlandse cul-tuur begrijpt, ook al is zij nooit in Ne-derland geweest (foto op pagina 7).

En nu 25 jaar later kunnen we te-rugkijken op de geboorte van vele projecten in de wijde omtrek van de

De pomp die het na 25 jaar nog steeds doet

Kumari-school in het district Nawal Parasi en in enkele andere districten. Wat konden we veel doen voor de vele noodlijdende mensen in de vaak afgelegen gebieden van Nepal:

- De bouw van 39 lagere scholen voor duizenden kinderen die voorheen geen school hadden of alleen een openluchtschool.
- De bouw van een ambachtsschool, de eerste ambachtsschool in het district
- De bouw van twee middelbare scholen en twee hogescholen.
- Een school voor analfabete meisjes en vrouwen, waar inmiddels 2860 vrouwen leerden lezen en schrijven
- Het ondersteunen van negen leerkrachten in afgelegen bergdorpjes met een salaris van €30 tot €50 per maand.
- 165.000 mensen ontvingen medische hulp. Samen met een andere organisatie in Nepal hielp de NOHS meer dan 50.000 mensen met tandheelkundige problemen: 'Himalaya's rotte kiezen en tanden werden getrokken.'
- Het weeshuis met de Kumari-school gaf aan 243 weeskinderen onderdak en een toekomst.
- Een boerderij, bakkerij en trainingscentrum kwamen erbij.
- Kumari-village ofwel 'begeleid hutje bewonen': 12 huisjes voor de jongens en 12 voor de meisjes die al wat ouder zijn en met twee of drie samen in één huisje wonen.
- Een kippenhok werd omgebouwd tot vroedvrouwenschool. 160 arme meisjes kregen de kans om de vroedvrouwenopleiding te volgen. 65 % heeft een baan.
- De Kumari Health Center geeft gemiddeld aan 5500 mensen per jaar medische hulp. Het centrum is uitgeroepen tot het beste gezondheidscentrum van het district met als belangrijkste criterium dat hier alleen maar arme mensen worden geholpen.
- De oogkliniek helpt jaarlijks ongeveer 8000 mensen. Daarnaast organiseert dit ziekenhuis jaarlijks twee tot vier oogkampen in afgelegen gebieden.
- De bouw van een moeder-kind ziekenhuis Kumari Hospital, met speciale aandacht voor vrouwen uit het arme achterland.
- Gezondheidskampen in de afgelegen dorpen. Met speciale aandacht voor vrouwen die aan vaak ernstige verzakkingen lijden.
- De bouw van een bloedbank in samenwerking met het Nepalese Rode Kruis
- Er zijn 20.000 fruitbomen geplant.
- Diverse watervoorzieningen zijn gerealiseerd in de wijde omtrek voor honderden mensen. Voorheen moesten zij 1 tot 3 uur lopen om water te halen.
- De bouw van 532 latrines in tientallen dorpen voor bewoners en scholen.
- De bouw van twee bruggen voor 54 dorpen.
- In het hele district werden projecten onder de naam 'social village work' gestart en ondersteund zoals: de aanleg van wegen, kleine bruggetjes, dammen in de rivier, het uitleenen van de tractor bij festivals, het verzorgen van trainingen voor leerkrachten, het geven van voorlichting, in noodgevallen mensen naar het ziekenhuis brengen.

Rita met kinderen van haar nichtje

- En er werden bruggen gebouwd tussen rijk en arm, tussen de hogere en lagere kasten. De samenwerking werd gezocht met overheid, politie, de ziekenhuizen.
- Alle activiteiten hebben, vaak moeilijk meetbare, positieve effecten in het hele district en daarbuiten. Deze projecten gaven vele arme mensen de kans mee te werken aan de bouw. Zo werden alle scholen in de bergen door de vaders en moeders gebouwd onder deskundige begeleiding van buitenaf. Mensen trokken niet weg naar elders of de grote stad voor een beter bestaan, omdat de stichting dat betere bestaan dicht bij hun hutje of huisje bracht.

En waar zijn we nu 25 jaar later?

En nu precies vijftientig jaar later ontmoet ik Shoba, een Nepalese vrouw die ooit een verstoten baby van enkele uren oud in haar armen gelegd kreeg, opgevisht uit de rivier. En vervolgens 100 oude mensen van de straat en 40 weeskinderen in haar eigen huis opneemt. Is dit toeval dat we elkaar ontmoeten? Het steunen van goede initiatieven met name door vrouwen verdient gehoor.

Er liggen nog veel uitdagingen te wachten voor Stichting Tamsarya.

* * *

De Kumari-school

Trees van Rijsewijk

In 1994 werden de eerste 42 weeskinderen aangenomen. De WILDE GANZEN vlogen 18 jaar geleden voor dit project, toen het tweede weeshuis van heel Nepal en het eerste weeshuis op het platteland. In 1988 was er alleen Balmandir, een weeshuis in Kathmandu, waar de kinderen worden geadopteerd. Inmiddels zijn er honderden weeshuizen met name in goed bereikbare steden als Kathmandu. In de afgelegen gebieden staan de weeskinderen er vaak nog alleen voor.

In april 2012 werden er achttien nieuwe kinderen op de Kumari-school aangenomen en ook nu zijn ze na enkele maanden onherkenbaar zoals de foto's in dit boekje laten zien. Uit de lijst van aanmeldingen zijn de meest schrijnende gevallen geselecteerd en dat waren veel meer jongens dan meisjes deze keer. Het zijn allemaal kinderen bij wie het licht in de ogen uit was gegaan door de moeilijke levensomstandigheden. Regelmatig krijgen wij de vraag of er alleen maar jongens op de Kumari-school verblijven. Dat lijkt zo omdat de haren direct bij aankomst worden afgeknipt vanwege de luizen. De meeste kinderen komen angstig, ondervoed, verdrietig en onder de luizen aan.

Van de 164 kinderen, 74 meisjes en 90 jongens, die momenteel onder de paraplu van de Kumari-school worden gesponsord, zijn 108 leerlingen intern en 56 gaan na het avondeten naar huis. Dit zijn kinderen die nog wel een familielid hebben waar ze kunnen overnachten en voor wie de afstand naar huis beliepbaar is. 115 kinderen krijgen les op de Kumari-school en 31 kinderen volgen onderwijs op de middelbare school in het dorp Hasora. Zeventien leerlingen studeren aan de hogeschool en één leerling studeert geneeskunde aan het Lumbini College in Kathmandu.

Inmiddels heeft de Kumari-school 252 kinderen opgevangen. Van de schoolverlaters is het volgende bekend: vijftien zijn getrouwd, één jongen is het leger in gegaan en drie zijn leraar op de Kumari-school geworden en één assistent. Drie zijn elders docent geworden. Twee meisjes hebben voor vroedvrouw gestudeerd en één voor verpleegkundige. Een oud-leerling heeft een baan op de ambachtsschool, een ander in de oogkliniek. 32 leerlingen hebben een andere baan gevonden en van 28 is onbekend wat ze zijn gaan doen. Eén jongere is overleden.

Surya - oud-leerling van de Kumarischool en inmiddels derde-jaars student geneeskunde

Veranderingen zetten zich door

Het vorig jaar werd het Montessori-onderwijs geïntroduceerd en dat sloeg heel goed aan. De belangstelling van de scholen in de omliggende dorpen is zo groot, dat de Kumari-school nu een grote ruimte op de boerderij heeft opgeknapt, waar trainingen worden gegeven aan docenten van de andere scholen. Het Montessori-onderwijs is in heel Nepal bijzonder populair geworden en hopelijk zal de stok gauw tot het verleden behoren. Nu heeft de Kumari-school nog vijf klassen maar de school zal gaan uitbreiden tot en met de zevende klas. Het vorig jaar won de Kumari-school de derde prijs met een tentoonstelling over onderwijsmateriaal gemaakt door de leerkrachten. Dit jaar wonnen de kinderen van de Kumari-school in de stad Pokara tijdens een nationale danswedstrijd de vierde prijs. De opwinding was groot, vooral omdat geen van de kinderen ooit eerder in een grote stad was geweest.

Elke ochtend krijgen de kinderen gymnastiek op het grote veld voor de school (zie foto boven), bidden en mediteren ze alvorens naar de keuken te rennen om daar een kopje thee met brood uit eigen bakkerij te gaan halen. Daarna vliegen ze naar hun boeken om huiswerk te maken en om 9 uur is de *dalbat* (rijst en linzen) en *taarkari* (groente) klaar die in de donkere, kleine keuken werd bereid. Elke dag weer worden hier meer dan 300 warme maaltijden gekookt. Maar nu is er dan eindelijk een nieuwe keuken met eetzaal. Een gedeelte van de groenten komt van eigen land en de rest wordt ingekocht bij arme boeren. Op de boerderij worden elk jaar nieuwe kalveren geboren, sommigen blijven en anderen worden verkocht. De tractor, onze onmisbare tweewieler, was hoogstnodig aan vervanging toe en afgelopen jaar konden we met de financiële steun van *LeasePlan* een nieuwe tractor aan-

schaffen. De tractor wordt voor vele doeleinden gebruikt: ploegen en egaliseren van het land, het vervoer van zakken rijst, de oogst, bouwmaterialen, het vervoer van rivierkeien voor de aanleg van dorpswegen, maar hij wordt ook gebruikt om onze kinderen ergens naartoe te brengen. Het is maar goed dat de Nederlandse regels niet van toepassing zijn in Nepal.

Achtergrond van 18 nieuw-aangenomen kinderen

Links: Bij aanneming
Rechts: na zes maanden

Barsha Mahato

meisje 8 jaar
Vader is alcoholist,
moeder heeft het gezin
verlaten.
Omstandigheden:
heel arm, de buren
geven eten

Manish B.K.

jongen 7 jaar,
vader is dood,
moeder werkt als
sjouwer voor anderen
Omstandigheden:
heel arm. Wonen in een
klein hutje bij de rivier

Bhel Bahadur Wantaki

jongen 8 jaar,
vader: zelfdoding; moeder:
tweede huwelijk,
zusje van 6 jaar oud
Omstandigheden: heel arm,
geen land en familie
helpt met eten.

Links: Bij aanneming
Rechts: na zes maanden

Ashok B.K.

Jongen 8 jaar

Vader is geestelijk ziek,
moeder werkt als gastarbeid-
ster in een Arabisch land,
broer van 19 jaar,
en zus van 20 jaar oud
Omstandigheden: geen land,
wonen in een klein hutje

Bindu Pandey

meisje 5 jaar, vader is
alcoholist, moeder onbekend
Drie broers van 7, 9
en 12 jaren oud
Omstandigheden:
heel erg arm

Kharka Narayan Mahoto

jongen 9 jaar, vader is heel
arm, moeder is dood.
Broer van 16 en zus
van 13 jaren oud
Vader heeft te weinig
inkomsten om de kinderen
eten te geven.

**Links: Bij aanneming
Rechts: na zes maanden**

Aakash Pariyar
jongen 7 jaar; vader: zelfdo-
ding, moeder verricht sjouw-
werk voor anderen, broers
van 5 en 12 jaar,
zus van 11 jaar oud
Omstandigheden: wonen in
een heel klein hutje,
geen bezittingen

Mohhan Phal Magar
jongen 7 jaar; vader heeft
zelfmoord gepleegd, moeder
werkt voor de rijken en
verdient 100 roepies
(€ 1) per dag,
zusje van 5 jaar en
broertje van 1 jaar
Omstandigheden: heel arm,
wonen in een klein hutje
vlakbij een afgrond

Abhishek B.K.
jongen 6 jaar; vader ver-
ongelukt, moeder onbekend
(afwezig), broer van 13 jaar
Omstandigheden:
geen huis en land
Grootmoeder zorgt
voor de kinderen

Links: Bij aanneming
Rechts: na zes maanden

Anuradha Gurung
meisje 5 jaar, vader leeft wel
maar heeft geen contact met
familie, moeder werkt als
sjouwer, broerje van 1 jaar,
en zusje van 2
Omstandigheden: heel arm;
geen huis en land

Sanam Khanai
Jongen 7 jaar, vader heeft
gezin in de steek gelaten,
moeder werkt voor anderen
op het land en als sjouwer,
zusje van 10.
Omstandigheden:
een heel klein stukje land en
een klein hutje

Sanam Pariyar
jongen 8 jaar, vader heeft
gezin in de steek gelaten,
moeder doofstom.
Omstandigheden: heel arm,
hebben geen eigen huis en
wonen bij familie in.

Links: Bij aanneming
Rechts: na zes maanden

Saroj B.K.

jongen 8 jaar, vader onbekend waar hij is, moeder in loondienst bij rijken, zusje van 3 jaar oud
Omstandigheden:
geen eigen huis en geen bezittingen

Sadikshya Lamichhane

meisje 8 jaar, vader is weg een heeft geen contact meer met familie, moeder werkt als sjouwer, zusje van 8
Omstandigheden:
heel arm, geen huis en land

Shiva Raj Mahato

Jongen 8 jaar, vader geestelijk ziek, moeder heeft gezin verlaten, twee zusjes van 10 en 4 jaar oud, een broertje.
Omstandigheden:
heel arm, geen huis of land.
Tante geeft onderdak en eten.

Links: Bij aanneming
Rechts: na zes maanden

Khemlal Somai Magar
jongen 8 jaar, vader dood,
moeder heeft gezin in de
steek gelaten.
Omstandigheden:
geen land en geen huis.
Iemand anders geeft
onderdak en eten.

Tek Bahadu Darji
jongen 7 jaar, vader is weg
gegaan voor een andere
vrouw, moeder is dood
Omstandigheden:
klein stukje land en klein
hutje. Grootmoeder
zorgde voor Tek

Prakash Tiwari
Jongen 8 jaar,
vader overleden,
moeder doofstom
Omstandigheden: heel arm,
geen huis, zus geeft
onderdak en eten.

* * * * *

De bouw van een eetzaal en keuken voor de Kumari-school

Arjan Galema, Geert Dijkshoorn, Jorrit van den Berg, Simon Lembrechts en Vincent Muris

Het ontwerp

In november 2011 vertrokken wij, vijf studenten Civiele Techniek van de TU Delft, naar de Kumari-school om daar een eetzaal, keuken en opslagruimte te ontwerpen en te bouwen. Al maanden werd naar het project uitgekeken, en geen van ons kon echt voorspellen wat ons te wachten stond. Op basis van enkele foto's en gesprekken met mevrouw van Rijsewijk werd een eerste ontwerp gemaakt. Van vorige projecten hadden we reeds begrepen dat dit waarschijnlijk volledig aangepast zou worden, maar dat het wel handig was om vast iets op papier te hebben om over te praten. Het hoofddoel van de trip naar Nepal was om in vier maanden een mooi en bruikbaar gebouw neer te zetten. De professoren van de TU schatten de kans klein dat we veel verder zouden komen dan een fundering, maar met deze sceptische prikkel in het achterhoofd werd reeds van dag één stevig doorgewerkt. De rollen werden verdeeld: de “building engineers” gingen voornamelijk aan de slag met het ontwerpen, terwijl de “geo-engineer” en de “structural engineer” aan de slag gingen met het berekenen van de fundering en de bovenbouw. Ook de aanwezigheid van een bouwfysicus bleek erg nuttig om de lichtinval en het klimaat in het gebouw te onderzoeken. Het gemaakte voorontwerp werd ter plaatse al snel naar de prullenbak verwezen. Al snel besloten we twee nieuwe ontwerpen te maken waarna de keuze aan het Nepalese bestuur gelaten zou worden.

Het team studenten van de TU-Delft: Jorrit van den Berg, Geert Dijkshoorn, Arjan Galema, Simon Lembrechts, en Vincent Muris

Voor deze ontwerpen is in twee weken veel navraag gedaan bij alle betrokkenen. Zo mochten de kookvrouwen vertellen wat ze het liefst wilden en is naar de lengte van de kinderen gekeken hoe hoog de kranen moesten komen te hangen. Er kwam vooral naar voren dat goede luchtafzuiging essentieel zou zijn, maar ook voldoende ruimte voor de afwas en een goede scheiding tussen werk- en eetruimte. Tot onze opluchting was de commissie erg enthousiast over beide ontwerpen en is uiteindelijk voor een combinatie van beiden gekozen.

Dus na veel overleg en discussies werd uiteindelijk gestart met de bouw van wat een mooie toevoeging aan het Kumari-weeshuis beloofde te worden: een keuken met verschillende kook- en afwasmogelijkheden, een eetzaal voor ongeveer 200 kinderen, een eetzaal voor de staf, een opbergruimte en een wasplaats waar de kinderen hun afwas kunnen doen. Vooraan in het gebouw is de grote eetzaal geplaatst. Hierdoor kunnen de kinderen gemakkelijk vanaf het speelveld de eetzaal binnen en zijn ze niet tot 'last' in de keuken. Daarachter de eetzaal voor de staf en de opbergruimte, beide door middel van een deur verbonden met de achterin gelegen keuken. Als laatste is er een binnenplaats gemaakt waarvandaan alle ruimtes toegankelijk zijn en de kinderen gemakkelijk met hun bordje naar de afwasplaats kunnen. Alle ruimtes zijn aanzienlijk groter geworden en speciaal de eetzaal voor de kinderen is zó gebouwd dat het een mooie open ruimte geworden is van 9 bij 13,5 meter.

De ervaring

De eerste reactie die je krijgt wanneer je iemand over het bouwproject vertelt, is steevast: "Zo, dat zal wel een heel verrijkende ervaring zijn geweest..." Dat een drie maanden durend project in Nepal voor een stel Nederlandse stadsjongens een leerzame en unieke belevenis is, mag duidelijk zijn. Maar wat maakt dit soort projecten dan zo leerrijk? Hoezo is een project in Nepal een interessante uitdaging voor ingenieurs die opgeleid worden om naar Nederlandse standaarden te bouwen? En misschien nog wel belangrijker: is ons verblijf ook een leerrijke ervaring en unieke tijd geweest voor de Nepalese burgers? Hebben zij van onze technische kennis en ideeën iets opgepikt om in de toekomst zelf dit soort projecten te realiseren?

De oude keuken (zie foto links) en eetzaal van de Kumari-school waren dringend aan vernieuwing toe. De keuken was klein, donker en bovenal een vreselijk rokerige en ongezonde werkomgeving voor de kookvrouwen. De eetzaal was ingericht in een klaslokaal, wat enerzijds te klein was en anderzijds op deze manier niet meer voor lesgeven gebruikt kon worden. Om deze problemen op te lossen was het voor ons niet alleen een uitdaging om een solide en bruikbaar gebouw te ontwerpen, maar was het ook, zoals elk project van Tamsarya waar TU-studenten bij betrokken zijn, een specifiek doel om van het project een leerschool te maken voor de Nepalese arbeiders. Door Nederlandse bouw- en ontwerpmethodes te vermengen met de praktijkervaring van de Nepalese arbeider, wilden we de kwaliteit van de lokale nieuwbouw proberen te verbeteren. Hierbij speelde het "duurzame" aspect ook een belangrijke rol, aangezien dit in Nepal nog niet echt als prioriteit wordt gezien.

De vergaderingen met het comité waren het eerste moment van kennisoverdracht in het bouwproces. Er werd goed naar onze voorstellen geluisterd en de mening van het comité werd ons duidelijk uit de doeken gedaan, maar een echte Nepalese ingenieur in het

De keuken-eetzaal in aanbouw

Plaatselijke werkrachten hielpen mee

Keuken-eetzaal is klaar

comité zou wel een meerwaarde zijn geweest, aangezien nu toch nog veel technische kennis en achtergronden bij bepaalde keuzes verloren zijn gegaan.

Een tweede plek bij uitstek om kennis uit te wisselen was vanzelfsprekend op de bouwplaats zelf. Als theoretisch geschoolde ingenieurs hebben wij hier ook een hele hoop geleerd van de praktische Nepalese arbeiders. Op de bouwplaats werd alles bediscussieerd met de bouwopzichter en de werknemers, waardoor ook zij een hele hoop achtergrond bij bepaalde vernieuwingen hebben meegerekregen. Deze discussies gingen niet alleen over bouwtechnische zaken, maar ook des te meer over het plannen en efficiënt uitvoeren van een bouwproject. Het gaf dan ook grote voldoening toen bleek dat één van onze arbeiders alles wat we hem leerden, opschreef om te gebruiken bij de bouw van zijn eigen huis.

Naast de praktijkkennis die we mee kregen van de Nepalezen, was voor ons de intensieve samenwerking met elkaar ook erg leerrijk. Omdat we allemaal uit een andere tak van de Civiele Techniek afkomstig waren en allemaal over uiteenlopende talenten beschikten, viel er veel van elkaar te leren. Dit in combinatie met de uitdagende omgeving waarin je aan het werk bent, maakt dat de deelname aan dit project ons een hoop sociale en technische vaardigheden heeft bijgebracht die onmogelijk aan de universiteit onderwezen kunnen worden.

Het bouwproces

Ontwikkelingssamenwerking is een veel gebruikte term, de kunst is om deze woorden ook daadwerkelijk in daden om te zetten. Zo gaf mevrouw van Rijsewijk de TU Delft-groep een grote opdracht mee. De taken bestonden dan ook uit het bouwproces zelf en ondertussen de Nepalese bewoners kennis bij brengen met betrekking tot dit bouwproces. Wij hebben deze opdracht aangepakt door de bouwwerkzaamheden in alle gevallen te overleggen met het schoolbestuur en de lokale arbeiders, zodat geleerd werd van elkaars kennis en kunde. Dit werkproces werd ingezet bij de ontwerpbesprekingen met het schoolbestuur en de bouwplaatsbesprekingen met de lokale arbeiders. Vooral de arbeiders

*Keurig in de rij, wachten op eten
in de nieuwe eetzaal*

*En dan je bordje
rijst ophalen*

ders moesten erg wennen aan deze manier van werken: ‘mogen we nu echt opmerkingen plaatsen bij het uitvoeringsontwerp en methodiek?’ Een veranderproces met een lange adem, maar dit resulteerde uiteindelijk in een optimaal bouwproces en zo in een tevreden opdrachtgever en werknemers. Dit is ook duidelijk te zien in het projectresultaat: in drie maanden tijd is het gebouw constructief voltooid.

Bijna nog belangrijker was dat halverwege het project zowel het schoolbestuur als de werknemers al meldden dat men geleerd had van de Nederlandse kennis en dat men dit ook later zou gaan toepassen in volgende gebouwen en de privé-huizen. Ook wij hebben enorm veel geleerd, bagage die we voor de rest van ons leven meenemen voor alle facetten in het bouwproces.

De cultuur

Bij aankomst in Azië hebben we ervaren dat het leven er ook heel anders uit kan zien. De levensomstandigheden zijn heel anders dan we in Nederland gewend zijn. Het verschil van levensinstelling is ook heel interessant om te ervaren. Nepalezen roeien met de riemen die ze hebben. Hierdoor gaan ze heel vernuftig en creatief met problemen om, of zoals ze zelf zeggen: “no problem”. Problemen kennen ze niet, alleen oplossingen.

De enorme diversiteit van de vele verschillende etnische groepen met elk weer hun eigen taal, cultuur, normen en waarden maakt het ontdekken van Nepal zo boeiend. De Kumari-school bevindt zich in het lage gedeelte van Nepal: de Terai. In dit gebied zijn de ontwikkelingen, vanwege relatief goede wegen en bereikbaarheid, het grootst. Hier wordt voornamelijk Nepali gesproken, maar hier kom je ook Engels sprekende Nepalezen tegen. In de afgelegen bergdorpen spreken ze voornamelijk nog hun eigen taal.

In Nepal zijn ze ook zeer tolerant met betrekking tot de verschillende geloofsovertuigingen. Of je nu Hindoeestaan, Boeddhist, Christen of Moslim bent, het kan allemaal. De verdraagzaamheid naar elkaar toe is zeer groot en inspirerend. Dit is te merken doordat heiligdommen en kerken gewoon naast elkaar staan. Dit geeft ons een bijzonder samenhorigheidsgevoel dat we in het westen wellicht een beetje kwijt zijn geraakt. Ook de tolerantie naar buitenlanders is heel indrukwekkend. Dat een oudere man voor ons ging opstaan in een oude kleine bus is met een westerse achtergrond de omgekeerde wereld. Dat was soms ook wel eens lastig, doordat we ons niet beter voelden dan de Nepalees. Het kastensysteem van Nepal heeft hier waarschijnlijk ook een grote rol in.

Conclusie

Hoewel we de bouw niet volledig hebben kunnen afronden in de drie maanden van onze aanwezigheid, zijn we zeer blij met het resultaat. Het ontwerp is af en de hoofdconstructie is – op de dakplaten na – gereed. De bouw vordert ook zonder onze aanwezigheid. Zo zijn inmiddels de dakplaten geïnstalleerd en de muren gepleisterd. Hopelijk kunnen de kinderen en medewerkers van de Kumari-school dan ook binnenkort gebruik maken van hun nieuwe eetzaal! (is het geval – zie foto hieronder en op de vorige pagina – redactie)

Gedurende ons verblijf hebben we gezien en ervaren hoe belangrijk onderwijs is. Het vormt de basis van een goede toekomst voor de kinderen en daarmee tevens voor de ontwikkeling van Nepal. Daarom zijn de werkzaamheden van Stichting Tamsarya ook zo belangrijk! De bouw van een nieuwe grotere keuken en eetzaal draagt hier ook aan bij. Door de bouw zijn de leefomstandigheden en het welzijn op de Kumari-school verbeterd en is er meer plaats voor nieuwe kinderen om onderwijs te volgen.

Als groep hebben we een mooie en ook zeer leerzame tijd gehad in een prachtig land. We zijn een levenservaring rijker! We willen iedereen van Stichting Tamsarya dan ook heel erg bedanken dat zij dit mogelijk hebben gemaakt!

De bouw van vijf scholen

Trees van Rijsewijk

De Tharu-school

Deze prachtige school werd afgelopen jaar feestelijk geopend. De school is in de eerste plaats bedoeld voor Tharu-weeskinderen en voor kinderen van arme families, waar het

inkomen soms niet hoger ligt dan 50 eurocent tot €1,- per dag. Maar om de school onafhankelijk te kunnen laten functioneren zal 60% van de kinderen afkomstig zijn uit families die het wel kunnen betalen. Dit project werd gefinancierd door *LeasePlan*.

Barathipur

De school in dit Himalayadorp werd in het voorjaar van 2012 feestelijk geopend in de aanwezigheid van alle ouders, kinderen en de lokale chiefs. Jammer dat er nooit iemand van het district of ministerie belangstelling toont, maar zoals bekend komen zij nooit in

deze afgelegen gebieden. Deze school, waar voornamelijk kinderen van lagere kasten naartoe gaan, werd gefinancierd door een aantal inwoners van Haps en door De Wilde Ganzen.

Zie hieronder enkele foto's van het openingsfeest.

In lange rijen naar het openingsfeest, en verwelkomt met een dansje

Dhoki

Ook deze school voor landloze kinderen is gereed gekomen en is in december 2012 geopend. Voorheen een halve school omdat er geen geld was om de school af te bouwen. Met giften van donateurs konden we de bouw van deze school voltooien.

Hieronder: links - uitzicht vanuit de school, rechts - een schoolklas

*In het gezondheidscentrum worden
dagelijks bevallingen gedaan.
Moeders komen trots hun
baby's tonen*

Swamidada

Hier is men al twee jaar aan het bouwen en eindelijk komt de school echt van de grond. Omdat in alle bergdorpjes met lokale mensen wordt gewerkt en ook alle families meehelpen, gaat het traag. De vaders en moeders van deze kinderen zijn allemaal agrariër en werken dagelijks op hun land. Daarom helpt elke familie om toerbeurt mee. De opening van de school in het voorjaar van 2012 is niet gelukt, maar in het voorjaar van 2013 zullen de deuren zich dan toch openen voor de bergkinderen, die tot nu toe les krijgen in de oude school van klei. De school werd gefinancierd door de inwoners van Haps en door De Wilde Ganzen.

Bobok

Bobok is de naam van een bijzondere boom die in dit dorp algemeen voorkomt. Bobok is een echt Magardorp. De bewoners zijn allemaal agrariër en hebben één belangrijke bron van inkomsten: mandarijnen. Van november tot februari worden de mandarijnen geplukt. Vijf jaar geleden werden ze nog in manden naar beneden gedragen, maar door de komst van een weg (uiteraard niet geasfalteerd) worden ze nu met jeeps naar beneden getransporteerd en vervolgens boven op de passagiersbussen geladen richting Kathmandu. Behalve mandarijnen groeit er ook gember van hoogwaardige kwaliteit. Verder maken de mensen vegers van gras, de beroemde draagmanden: de doko's en natuurlijk de pure rakshi (lokale alcohol). Deze goederen worden naar de laagvlakte gebracht en in ruil daarvoor kunnen zij kleren, zeep of een golfplaten dak kopen.

De kinderen van Bobok kregen vele jaren les in een school van bamboe en ze zaten op plankjes zonder tafel. Nog maar 20 jaar geleden ging in deze dorpen niemand naar school en ontvingen de mensen geen eerlijke prijs voor hun goederen. Maar die tijd is dankzij onderwijs voorbij. De komst van een nieuwe school zal een positieve weerslag hebben op het hele dorp. Goed onderwijs en verdere ontwikkeling van deze dorpen is bovendien van groot belang om leegloop ofwel de trek naar de grote stad te voorkomen. Deze school werd gefinancierd door het Cambreurcollege in Dongen en door De Wilde Ganzen.

*Van boven naar beneden:
de oude bamboeschool, een "klaslokaal",
en kinderen zittend op de fundering
van de school in aanbouw.*

De gezondheidszorgprojecten

Trees van Rijsewijk

In Nepal haalt één op de twintig kinderen de vijfde verjaardag niet. Ieder uur sterven er twee pasgeboren baby's en elke vier uur sterft een moeder. Toch heeft het land ondanks de moeilijke situatie de afgelopen jaren goede resultaten geboekt. Het aantal mensen dat onder de armoedegrens leeft is gehalveerd, er sterven 65% minder kinderen dan twintig jaar geleden, en 70% minder moeders (Unicef). In sommige gebieden ligt het sterftecijfer toch nog steeds op 40%.

Nepal is één van de armste landen in de wereld en is vier keer zo groot als Nederland. 80% van het land bestaat uit bergen. Door de ontoegankelijkheid leven veel gezinnen geïsoleerd en ontbreken gezondheidsvoorzieningen. De kinder- en moedersterfte is nog steeds een van de hoogste ter wereld. Huwelijken, geboorten en sterfgevallen worden hier tot op heden niet geregistreerd. De afgelopen 25 jaar bezocht ik zeker 100 dorpen in de afgelegen gebieden en in de meeste dorpen is nog nooit een ambtenaar van de overheid geweest. Er liggen plannen op tafel om 'onze' vroedvrouwen in te zetten om te registreren zodat er meer betrouwbare gegevens beschikbaar komen en onze hulp in samenwerking met het moeder-kind ziekenhuis daar op afgestemd kan gaan worden.

Het Kumari ziekenhuis

Over enkele maanden zal het Kumari-ziekenhuis worden geopend, een uniek ziekenhuis voor moeder- en kindzorg. De geplande opening in 2012 bleek niet haalbaar. Maar nu is

ook de afwerking gereed en de voorbereidingen voor de inrichting, en de managementplannen liggen klaar. Alleen met de energievoorziening hebben we nog problemen. Omdat er nog steeds slechts enkele uren per dag elektra is, is de aanschaf van een generator absoluut noodzakelijk.

De belangrijkste doelgroep zijn de arme mensen uit de bergen en de andere afgelegen gebieden. De middenklasse en de rijkere families zullen tot een zeker percentage toelaten worden om zo aan inkomsten te komen om het ziekenhuis binnen vijf jaar onafhankelijk te maken. Er moet nog naar een juiste verhouding gezocht worden.

Medische kampen

Ook in 2012 zijn er weer een aantal medische kampen gehouden in de omliggende omgeving. De arts Marijke Olde Olthof, is nieuw voor de stichting en heeft zich vijf maanden voor de zieken in Nepal ingezet. Janine Lindner, de arts die al enige jaren naar de Kumari-school komt, heeft eind 2011 drie weken lang een gynaecologisch spreekuur gehouden in het Kumari Health Center.

Janine Lindner – tropenarts:

“Het was weer prettig om in de vertrouwde omgeving van de Kumari-school aan te komen. Meteen de eerste dag besprak ik met Deepak en het comité het programma voor de komende drie weken. Ze stelden voor een bijeenkomst te organiseren voor een 40-tal vrouwelijke gezondheidswerkers, wat ik een prima idee vond. Ik kon ze uitleggen met welke vrouwenproblemen we te maken krijgen tijdens de gynaecologische kampen, welke operaties we uit kunnen laten voeren in Maula Kalika Aspital en wat de vrouwen daarvoor moeten betalen: alleen vervoer en de eigen maaltijden. Nu hebben de gezondheidswerksters in hun eigen omgeving de vrouwen kunnen inlichten over het kamp in de gezondheidspost bij de Kumari-school. Twee keer heb ik nog een dagkamp gehouden in Girawary, een dorp in de omgeving. Deze drie weken was Rita Tamang mijn tolk. Ze doet dat heel goed en ze is erg aardig voor de patiënten, vooral voor kinderen en oude mensen. In Girawary ging Parbati mee om te assisteren.

In drie weken tijd heb ik 356 vrouwen kunnen helpen: 291 in de gezondheidspost en 65 vrouwen in Girawary. Negentien patiënten heb ik doorgestuurd naar het ziekenhuis voor een operatie op kosten van Tamsarya. Veertien zijn er daadwerkelijk geholpen en vijf vrouwen zijn nooit gegaan! Het valt me op dat ik ieder jaar meer seksueel overdraagbare aandoeningen zie en ik denk dat dat komt omdat de mannen steeds vaker voor een lange periode (twee tot drie jaar) van huis gaan om te werken, ergens een soa opduiken en bij terugkomst hun vrouw besmetten. Als er niet gezorgd wordt voor veel meer voorlichting over gezondheid en de gevaren van onveilige seks, ben ik bang dat we in de toekomst

Moeder met haar baby – straks een veilige plaats voor moeders en hun babies in het Kumari-ziekenhuis

ook steeds meer vrouwen met baarmoederhalskanker of aids kunnen verwachten.

Drie weken werken in het uitstekend voorbereide en georganiseerde kamp in het Kumari Health Center was even effectief als wel drie maanden werken in de voorafgaande jaren. Ik wil het comité en alle medewerkers dan ook hartelijk bedanken voor het tot een succes maken van deze drie weken. In de bergen van Nawal Parasi en Chitwan moeten nog veel vrouwen rondlopen met gynaecologische problemen, zeker in de dorpen die niet met de auto te bereiken zijn. Als het comité het een goed idee vindt om voor een volgend jaar een mobiel kamp te organiseren naar deze slecht bereikbare dorpen, mogen ze een plan maken en me uitnodigen.”

Marijke Olde Olthof – huisarts in Ierland

“In het verleden heb ik als vrijwilliger gewerkt in Pakistan, India en Vietnam. Ik vond dat ik er weer eens een tijdje tussenuit moest en via mijn zus kwam ik in contact met Stichting Tamsarya. Van december 2011 tot mei 2012 heb ik in Nepal gewerkt.

In Kathmandu heb ik gewerkt in het ‘Old Peoples Home’, een tehuis dat gerund wordt door een vrouw die niet alleen de ouderen met liefde verzorgt, maar ook heel wat weeskinderen en kinderen met ouders die daar niet toe in staat zijn. Tijdens een van de gezondheidscontroles zag ik Suresh, een zesjarige jongen die moeilijk kon lopen omdat zijn linkerbeen scheef stond. We besloten Suresh naar het orthopedisch ziekenhuis net buiten Kathmandu te brengen. Dit ziekenhuis is gebouwd met steun uit het buitenland en Nepalese artsen zetten zich hier belangeloos in voor arme Nepalezen met orthopedische aandoeningen. Hier constateerden ze dat hij herstellende was van rachitis (gebrek aan vitamine D). Medicijnen waren niet nodig, maar ze boden hem wel een operatie aan, waarvan ik hoop dat die ook is doorgegaan. Ook Santosh van tien zag ik tijdens een van de controles. Vijf jaar geleden was hij uit een boom gevallen en was zijn heup uit de kom geschoten. Omdat hij nooit goed geholpen was, had hij nu een verkorting van dat been en altijd veel pijn. Ook hij is onderzocht in het orthopedisch ziekenhuis. Opereren ging niet meer omdat het al te lang geleden gebeurd was, maar er kon wel een verhoging in de schoen gemaakt worden om het verschil in beenlengte op te heffen. Santosh had voor het eerst van zijn leven schoenen aan in plaats van slippers! Het toverde een grote glimlach op zijn gezicht en hij had voor het eerst geen pijn meer als hij liep.

Een deel van de tijd heb ik in het Kumari Health Center gewerkt. Eerlijk gezegd vond ik het moeilijk als buitenstaander de rol van arts aan te nemen in een centrum dat uitstekend draaiend gehouden wordt door de staf van het gezondheidscentrum. Hoofd van het team is Devi die wordt bijgestaan door verpleegkundige Parbhati en vroedvrouw Bahju. Samen met beveiligers Tuledei en schoonmaker Manuka vormen zij al jaren een hecht team. Na overleg met Deepak, de projectmanager, en Devi werd besloten dat ik een adviserende rol zou krijgen in het gezondheidscentrum. Devi en ik zouden samen de casussen bespreken en waar nodig aanpassingen doen.

Tijdens de medische kampen in Dhorani, Bobok, Deurali en Lokaha ben ik wel als arts actief geweest. De duur van de kampen varieerde van één dag tot meerdere dagen. Parbhati droeg zorg voor de medicatie en Rita was tolk. Over het algemeen waren de dorpen goed op de hoogte van onze komst en diverse patiënten hadden vaak uren gelopen om ons te zien. De klachten die we zagen waren niet zo erg verschillend van wat we in een algemene huisartsenpraktijk zien, waar ook ter wereld. In Nepal heb je natuurlijk ook

te maken met tropische aandoeningen en mogelijk wachten mensen iets langer voordat ze naar een arts gaan omdat ze vaak eerst een lama consulteren.

Een van de patiënten was een meisje dat een vreselijke brandwond aan haar been had opgelopen toen ze, ondanks medicatie, tijdens een epileptische aanval in het vuur was gevallen. Haar moeder had haar best gedaan de wond te verzorgen, maar met alleen vieze verbanden. Na een week hoorde ze van onze komst en kwam ze met haar dochter naar ons spreekuur. We hadden moeite de aan de wond gekoekte verbanden te verwijderen, wat ontzettend veel pijn moet hebben gedaan. Onvoorstelbaar hoe kalm het meisje was. Nee, geen tranen, maar “tanden op elkaar” zei haar moeder (vertaald door Rita). We hebben de wond zo goed mogelijk verzorgd en antibiotica gegeven, want de moeder sloeg ons voorstel om mee te gaan af. Ze wilde graag thuis voor haar dochter zorgen met hulp van anderen.

Heel wat keren heb ik in die maanden de weg van het gezondheidscentrum in Hasora naar Kawasoti gelopen om naar het buitenland te bellen of om te e-mailen. Het is een wandeling van een uur, en het is elke keer weer anders. Het was een prettige manier om iets van de buurt te leren kennen en te genieten van de omgeving en van de vriendelijke mensen onderweg en ik vind het leuk om hiervan een beeld te schetsen. Als je door de poort gaat, sla je rechtsaf het pad in. Aan dit pad, een weg kun je het eigenlijk niet noemen met al die stenen in alle soorten en maten, staan de veelal lemen huizen van Hasora, die in de zomer aangenaam koel zijn en in de winter goed de warmte vasthouden. Je komt veel kinderen tegen die allemaal ‘namaste’ roepen en graag met je mee willen lopen. Ze spelen met een bal of met een hoepel, ze halen kattenkwaad uit door in een struik of boom te klimmen, maar allemaal lijken ze veel plezier te hebben. De volwassenen zijn over het algemeen bezig met het schoonmaken van het woonerf, het verzorgen van hun vee (van geiten tot buffalo’s), het werken op de akkers of het naaien en verstellen van kleren. Menigeen zie je ook een ambacht beoefenen als houtbewerken of het vlechten van rieten manden. Halverwege kom je bij een brede, droge rivierbedding. In het regenseizoen is dat wel anders: dan treedt de rivier buiten zijn oevers en is het moeilijk gaan van Hasora naar Kawasoti. Aan de andere kant van de rivier zie je dezelfde soort huizen met prachtige bloemen als hibiscus en bougainville. Je ziet kleine hutjes die dienen als winkel waar ze sigaretten, snoep en noodles verkopen. Een enkele keer passeer je een plaatselijke ‘bar’ waar bier en sterke drank staan uitgestald. Of je komt langs een huis waar muziek wordt gemaakt. Niemand vindt het erg als je even aankomt om te genieten van dat prachtige tafereel van muziek en dans. Verscheidene wegen leiden dan tot Kawasoti, een dorp met wel 50.000 inwoners. Een ‘thriving village’ waar je de krant kunt kopen, kleine familie-restaurants kunt vinden waar je somosa’s en noodles eet. De kleermaker zit tegenover de stoffenhandelaar en voor een eurocent kun je kleine snoepjes kopen.

Iedereen die ik op mijn wandelingen tegen kwam, wist wel dat ik in Hasora werkte. Dan wilden ze graag een praatje maken of ze boden me een lift aan, variërend van achterop de fiets of motor, tot een enkele keer een auto. Of ze boden een kopje thee aan. Ik kan alleen maar zeggen dat samenwerken met en deel uitmaken van het medisch team een heel goede ervaring was en dat mijn verblijf in Hasora samen met de wekelijkse wandelingen naar Kawasoti, maar ook mijn tochtjes door het bos achter de Kumari-school en het gezondheidscentrum, zeker hebben bijgedragen aan mijn goede tijd in Nepal.”

Tandartsenkampen

Trees van Rijsewijk

Netherlands Oral Health Society (www.nohs.nl) werkt al twaalf jaar samen met Stichting Tamsarya. Twee keer per jaar bezoekt een team van tandartsen, assistenten en mondhygiënist de afgelegen dorpen in het district. Ook het afgelopen najaar werden er op zes verschillende locaties kampen georganiseerd. Meteen de eerste dag stonden er al 271 mensen in de rij. Tijdens het wachten werd er voorlichting gegeven over preventie en verzorging

van het gebit. Maar liefst 1788 Nepalezen werden tijdens het eerste kamp van hun pijn en ongemakken verlost! Zolang er mensen zijn die niet kunnen lezen en schrijven en daardoor misschien de weg niet weten naar een tandarts, of die gewoon te weinig verdienen om de busreis, laat staan de tandartsenkosten, te kunnen betalen, zolang zal het voor hen een geschenk uit de hemel zijn als ze worden geholpen door de NOHS, die zich belangeloos inzet voor deze mensen.

We hopen dan ook nog vele jaren met de NOHS samen te mogen werken.

Ja of nee?!

Iris Sparreboom, tandarts

In maart 2011 en 2012 had ik het voorrecht kennis te mogen maken met de unieke sfeer op de Kumari-school door mee te gaan met het *Dental Camp* van de NOHS. Dit Dental Camp vindt twee maal per jaar plaats en verdeelt zich over twee groepen; één team gaat naar de Kumari-school en het andere team naar Chitwan. De behandelingen die we uitvoeren zijn met name gericht op pijnverlichting, er worden dus vooral tanden en kiezen getrokken die ontstoken zijn.

De ontvangst op de Kumari-school is altijd warm en spectaculair: in het donker word je naar een grote zaal geleid waar een groep weeskinderen al vol spanning zit te wachten op de nieuwe groep buitenlanders. Maar voordat zij met ons mogen dansen en zingen is het Nepalese woord eerst aan de bestuursleden en met name aan Deepak die een lading instructies meegeeft waar je je als bezoeker aan dient te houden tijdens je verblijf. Zo mag bijvoorbeeld de kleding niet te bloot zijn en moet het wc-papier netjes in een emmer

Patient met wel heel raar gebit

worden gedeponereerd. Ook wordt van ons verwacht dat we de vrijwilligers die meegaan vanuit de Kumari-school en vanuit de vroedvrouwen-opleiding met respect behandelen. Als wel-voorbereide, maar toch nog onwennige Nederlander is het handig om deze tips nog even voorgeschied te krijgen bij de start van het kamp.

De eerste werkdag wordt al snel duidelijk dat het een feestje is om als tandarts in Nepal te werken: de dag begint met een gezellig hobbelijke busrit tussen de snelkookpannen en met koffers op het dak, natuurlijk onder begeleiding van een Nepalees muzikje en knipperende roze-geel-groene verlichting. Bij aankomst op de locatie is de bus samen met de vrijwilligers van de Kumari-school snel uitgeruimd en wordt allereerst de keuken opgezet, waar al snel

een kopje koffie pruttelt! Intussen wordt alles klaargezet voor de welkomstceremonie en druppelen de eerste patiënten binnen, vaak in de mooiste kleding. Eerst wordt bij hen de bloeddruk gemeten en doet de nurse-practitioner de medische intake, vervolgens vormt zich een rij voor de tandheelkundige intake. Hier wordt je noodgedwongen al snel behendig in het betere handen- en voetenwerk: hoe neem je een goede anamnese af bij iemand die geen Engels spreekt?! Gelukkig springen op dit punt de vrijwilligers van de Kumari-school graag bij en ken je binnen een paar uur al je eerste woordjes Nepalees: 'Duch-sa? Doet het pijn?' 'Kaha duch-sa? Waar doet het pijn?' 'Agere! Mond open!'. En dan kom je er ook achter dat ja-knikken en nee-schudden er in Nepal heel anders aan toe gaat... Als uiteindelijk de goede kies verdoofd is mag de patiënt door naar één van de behandelstoelen, waar we proberen zo rustig mogelijk en met veel 'uitleg' de patiënt te behandelen. Bijzonder hoe de mensen zich overgeven aan een vreemde die ze eigenlijk niet begrijpen. En mooi dat de meeste mensen waarschijnlijk door de goede reputatie die de Kumari-stichting de afgelopen jaren heeft opgebouwd een blindelings vertrouwen hebben in de zorg die ze wordt geboden. Het geeft ontzettend veel voldoening om na een dag hard werken te horen dat je met acht hulpverleners soms wel 300 patiënten op een dag van de pijn af hebt kunnen helpen. Het is zelfs voorgekomen dat de intakes gestopt moesten worden omdat we anders de nacht door hadden moeten werken...

Natuurlijk is het leuk om na een dag hard werken even bij elkaar te zitten en ervaringen van zo'n eerste dag uit te wisselen. Gezellig even wat banken en stoelen bij elkaar, kaarsjes van Parbati aan en een biertje erbij ... een thuis ver weg van thuis. Pas na een paar dagen wordt ons door Deepak duidelijk gemaakt dat het gepraat behoorlijk weerklinkt over het terrein van de Kumari-school in het donker en de nachtrust van de vrijwilligers verstoort. Ook de gang naar de douche van sommigen is ondanks de goedbedoelde voorzorgsmaatregelen toch nog te bloot. Door alle gemoedelijkheid tussen onze groep en de vrijwilligers zijn we blijkbaar toch het cultuurverschil even uit het oog verloren ...

Als het weer tijd is om te vertrekken lijkt er wel een maand voorbij te zijn gegaan in plaats van twee weken. Na veel knuffels en gezwaai zie je je lieve familie van de Kumari-school steeds kleiner worden en weet je: tot de volgende keer!

De vroedvrouwschool, een groot succes

Trees van Rijsewijk

Deze vroedvrouwenopleiding is de enige opleiding tot vroedvrouw voor arme meisjes in Nepal samen met een school in Dolpo. De stichting heeft inmiddels 160 meisjes opgeleid. De opleiding duurt 18 maanden. 40 studenten lopen nu stage en doen het volgende voorjaar examens en 40 andere studenten zijn onlangs begonnen en zitten nu in de schoolbanken. Elk jaar worden er 40 meisjes toegelaten. De opleidingskosten zijn €550,- per meisje. Daarvan worden onderdak, eten, studiekosten en stage betaald.

In 2010 was de school de beste school van Nepal. In 2011 de op-een-na beste school. De resultaten van 2012 waren minder, maar degenen die slaagden behaalden meer dan 80 % van de punten. Landelijk waren van alle scholen de resultaten beduidend minder dan de voorgaande jaren, wat voornamelijk te wijten was aan een zeer strenge examencommissie. Dit jaar haalden vijf leerlingen het examen niet en dat was een teleurstelling omdat in de voorgaande jaren slechts één leerling was gezakt. 65% van alle geslaagde vroedvrouwen heeft inmiddels een baan.

In maart 2012 heb ik samen met onze voorzitter, de Nepalese projectmanager en de interim-directeur van de vroedvrouwschool, zes vroedvrouwen bezocht. Ze waren niet alleen verrast maar voelden zich ook vereerd dat we hen wilden zien. Het Baglung en het Jumla district liggen niet naast de deur en daarom reisden zij acht uur en wij acht uur zodat we elkaar in Pokara konden ontmoeten. Wel spraken ze de wens uit dat wij de volgende keer naar het district zouden komen om te zien onder welke omstandigheden zij werken en hoe blij de mensen zijn met hun werk. Gelukkig waren we in de mogelijkheid om enkele anderen wel op hun werkplek te ontmoeten en dat maakte toch wel veel indruk op me. Vooral hun motivatie en het feit dat zij met hun salaris van ongeveer €90 hun hele familie kunnen onderhouden, is bewonderenswaardig. Bovendien wordt een hele familie ‘erkend’ door anderen omdat men een dochter heeft die vroedvrouw is. Alle vroedvrouwen houden

contact met de Kumari-foundation en het volgende jaar zullen we een lijst publiceren met gegevens over hun werk. Met drie vroedvrouwen wil ik u nu al kennis laten maken:

Deepa Rai

Deepa is 21 jaar oud en behaalde 98% van haar studiepunten en slaagde als beste leerling/vroedvrouw van heel Nepal. (zie foto links)

‘Sinds een jaar werk ik in een gezondheidspost van de overheid in het Baglung-district. Omdat mijn vader overleed toen ik nog klein was kon ik niet meer verder leren omdat we thuis geen geld hadden. Ik werk in een district met verschillende bevolkingsgroepen en heb samen met andere stafleden van de post de verantwoordelijkheid voor 2000 families. De mensen wonen soms drie uur lo-

Leerlingen van de vroedvrouwschool

pen van de gezondheidspost vandaan. Ik heb een grote verantwoordelijkheid en ben van plan om mijn leven lang dit werk te blijven doen, ook als ik oud ben. Ik verdien 10.000 roepies (ongeveer €100) per maand en de overheid heeft mij nu een gratis cursus aangeboden. Met mijn inkomsten kan ik mijn hele familie ondersteunen en zij zijn erg trots op mij. Door mijn opleiding heb ik de armoede waar mijn familie onder leed doorbroken en met dit werk kan ik tot op hoge ouderdom mensen helpen die in nood verkeren. De kans die ik kreeg via de Kumari-foundation was een gouden kans voor mij.'

Sukmaya

Twee van haar klasgenoten werken in hetzelfde ziekenhuis.

De reactie van de directeur over de drie vroedvrouwen: 'Keurig gedrag, beleefd, betrouwbaar, werken hard, kunnen oplossingsgericht denken, zijn niet verwaand, eenvoudig, ze gaan goed met mensen om, ze kunnen meer en zijn overal inzetbaar, leergierig. Ik wil alleen nog vroedvrouwen aannemen van de Kumari-foundation, omdat ze alles kunnen en in huis hebben wat nodig is.'

Man Kumari Chaudhary (op foto rechts)

'Van de 60 sollicitanten kreeg ik deze baan in een gezondheidskliniek van de overheid, waar alleen Tharu's wonen.

Het is afgelegen en toch dichtbevolkt. Er komen gemiddeld 35 mensen per dag naar de kliniek. Binnenkort bouwt de overheid een extra ruimte voor bevallingen. Ik ben blij dat ik veel mensen kan helpen en dat ik op deze wijze een bijdrage kan leveren aan de gezondheidszorg. En met deze baan kan ik ook mijn familie financieel steunen.'

Nog meer fruitbomen voor Nepal

Euro's aan de bomen, niet op de bank.

Sinds 2002 zijn er jaarlijks in Nepal door de Stichting Tamsarya kleine en grote hoeveelheden fruitbomen aangeplant. Een overzicht is te vinden op:

<http://www.tamsarya.nl/projecten/fruitbomenproject/>

In 2012 is een gedeelte van het plan om maar liefst 10.000 nieuwe bomen te planten al verwezenlijkt. Men komt in het bezit van zo'n boompje door een gedeelte van de kostprijs te betalen, maar heel arme gezinnen krijgen ze gratis. Er zijn 18 verschillende soorten fruitbomen waaruit men kan kiezen. De gezinnen krijgen zo de beschikking over vitaminerijk voedsel en overschotten kan men ruilen met burens of verkopen op de markt. Daarnaast is er uiteraard sprake van een positief milieueffect. Iedere boom is er een! En als donateurs er zich speciaal voor inzetten zijn het er zomaar honderden:

Bomen voor boeken en boeken voor bomen

Hanneke van Veen

“Mijn man en ik brachten enige tijd geleden een bezoek aan de Kumari-school en aan andere projecten van Tamsarya. We waren diep onder de indruk van alles wat we daar zagen en zijn nog meer dan daarvoor overtuigd van het grote belang ervan. Onlangs kwamen we op het idee ervoor te zorgen dat meer geld binnenkomt en dan met name voor fruitbomen. Dat had te maken met het niet langer beschikbaar zijn van de boeken die we ooit, als Vrekkenechtpaar, schreven. Die boeken zijn stuk voor stuk enigszins verouderd en niet meer geschikt voor herdruk. Toch is er, mede door de financiële crisis, nog steeds belangstelling voor. We begonnen met het boek ‘Je Geld of je Leven’ op internet te zetten, waar belangstellenden het gratis kunnen downloaden en lezen. Wel vragen we iedereen die echt iets aan het boek heeft gehad een kleine bijdrage over te maken voor het fruitbomenproject. En dat werkt! Er is al ruim €578,- binnengekomen. De bomen kosten €1 a €1,25, dus dat tikt lekker aan. Belangstelling? Zie <http://www.vanspaarbankveranderen.nl/je-geld-je-leven-op-weg-naar-financiële-onafhankelijkheid>

Reactie van een donateur — “Mooi project. Ik heb vast voor tien fruitbomen overgemaakt en zal proberen dat elke maand te doen door zuinig boodschappen te doen. Als je elke week dat je boodschappen doet €3 opzij legt, merk je dat niet, maar dat zijn wel twaalf bomen per maand!”

Foto boven: de boompjes liggen klaar

Foto links: ze worden aangeplant door vrouwen

Dakloze ouderen in Nepal

Trees van Rijsewijk

Ruim een jaar geleden werd ik uitgenodigd om een project te bezoeken dat was opgezet door de Nepalese vrouw Dil Shoba Shrestha (zie foto). Een bijzondere vrouw met een bijzonder verhaal en met een heel groot hart. (Shoba heeft toestemming gegeven dit verhaal te plaatsen.)

Eerst word ik rondgeleid en dan vertelt de 59-jarige Shoba mij haar verhaal. 'Ik trouwde en kreeg een dochter. Maar mijn man wilde ook per se een zoon, die kwam niet en daarom liet hij mij in de

steek. Gelukkig kon ik met de opbrengsten van een stukje land overleven en in dit huis blijven wonen. Toch voelde ik een groot verdriet omdat mijn man alleen van mij kon houden als ik een zoon zou baren. Ik voelde me niet alleen in de steek gelaten maar ook niet volwaardig en zag het helemaal niet meer zitten. Op een dag liep ik langs een rivier, waar veel mensen bijeen waren gekomen en ik ging kijken. Kort voor mijn komst hadden de mensen een pasgeboren baby met de placenta erbij uit de rivier gehaald. De baby leefde nog. De politie vroeg wie er met de baby naar het ziekenhuis wilde gaan. Ik twijfelde geen moment en iemand wikkeld de baby in een kledingstuk. Ik ging naar het Patan hospital en daar legde men de baby in een couveuse. Ik bleef er bij en na enkele dagen zei de dokter: 'mevrouw, u mag uw kind mee naar huis nemen.' Ik nam het kind in mijn armen en zag toen pas dat het een jongen was. Mijn dochter was net daarvoor getrouwd en besloot het kind op te voeden als haar eigen kind.

Enkele maanden later ontmoette ik op straat een vrouw die huilde en om hulp vroeg. Ze zag er onverzorgd uit en zei dat ze honger had. Ik twijfelde ook nu geen moment en nam de vrouw mee naar huis om haar te verzorgen en eten te geven. En nu ben ik heel blij dat mijn man mij in de steek had gelaten. Ik kon 100 oude mensen die dakloos waren geworden opvangen. Velen hebben we op eerbiedige wijze kunnen cremeren. Nu wonen er 42 oude mensen in mijn huis en 40 weeskinderen. Die kwam ik in Jumla tegen op straat en waren dakloos geworden door de oorlog.'

Dan vertel ik Shoba mijn levensverhaal en ze leidt me rond door haar huis. De vrouwen liggen in elke kamer met zijn zessen; de bedden staan tegen elkaar en een bundeltje kleren ligt aan het hoofdeinde. Sommige vrouwen slapen op het dakterras, waar ook een berg lappen en tweedehands kleding ligt, bijeengebracht door rijke Nepalezen na een tv-uitzending. Boven op het dak is ook een geïmproviseerde keuken gemaakt. Twee vrouwen vertellen mij hun verhaal.

'Ik was de eerste vrouwelijke politieagent van Nepal. Na mijn dienstbare leven voor de Nepalese overheid ging ik met pensioen en woonde in Narangath in een bejaarden-

huis. Op een dag kwam ik thuis en zag dat al mijn papieren gestolen waren: mijn identiteitskaart en ook mijn pensioenpapieren. Ik ging naar de politie maar ze zeiden dat ze niets voor mij konden doen. Dat betekende dat ik geen nieuwe identiteitskaart kon krijgen en geen pensioen meer ontving. Zonder pensioen of andere inkomsten kon ik daar niet blijven en ik kwam terecht in een bejaardenhuis in Kathmandu, maar daar werden de mensen van de hogere kasten beter behandeld dan mensen zoals ik. Zo belandde ik op straat, totdat ik hier kon komen. Ik voel me hier gelukkig omdat ik als mens, en met liefde wordt behandeld. Het is mijn lot, dit leven.’ (zie foto links)

Een andere vrouw wil zich eerst verkleden en zich mooi maken voordat ze met mij wil praten. ‘Ik kom uit een dorp in de buurt van Pokara. Op een dag nam een familielid mij mee en zei dat we naar Kathmandu zouden gaan. Ik was daar nog nooit geweest. Maar ik ben nooit in Kathmandu aangekomen, omdat ze me onderweg uit de bus hebben geduwd. Ik ben nooit naar school geweest en had ook geen geld. Uiteindelijk ben ik wel in Kathmandu aangekomen, maar ik wist niet dat het Kathmandu was. Om niet van de honger om te komen, moest ik bedelen en sliep ik buiten, ook als het regende. Zo heb ik drie jaar buiten geslapen en had ik altijd honger. Ik heb nu nog altijd honger en eet heel veel, het lijkt of die honger van drie jaar nooit overgaat.’ (tweede foto links)

Alle bewoners willen hun verhaal vertellen, maar mijn hoofd zit vol. Luisteren is niet genoeg realiseer ik me. Net als Shoba zal ik moeten luisteren naar wat ik kan betekenen, en dat is gehoor geven aan deze mensen in nood. Ik zal niet gaan helpen met oude kleren, maar ik hoop dat ik alle verhalen die ik hoor kan omzetten in een project, zodat deze mensen in waardigheid kunnen leven. In 2013 zal ik samen met hen een plan gaan schrijven en inmiddels heeft de Nepalese overheid

een toezegging gedaan om een stuk land beschikbaar te stellen.

Vorbereidingen vragen veel tijd, en die tijd zullen we nemen om er een geslaagd project van te maken.

Weeskinderen in het tehuis van Dil Shoba Shrestha

Bezoek aan de Hapsprojecten

Hans Smets – huisarts in Haps

In 2008 en 2009 heb ik een aantal maanden gewerkt voor Tamsarya, vooral veel spreekuur gedaan in de Magardorpen in de bergen. Daarnaast heeft het dorp waar ik woon en huisarts ben, in het eerste jaar €15.000 en in het tweede jaar €50.000 bijeen gebracht. Ik heb destijds kunnen zien waar het geld nodig was en heb derhalve aan Trees gevraagd het geld te mogen besteden voor nieuwe scholen in de bergen en voor een aula voor de kinderen van de Kumari-school.

In oktober 2011 werd ik door Trees uitgenodigd om er een of twee van onze vier gesponsorde scholen te openen. Ik voelde me verantwoordelijk voor het geld dat door de Hapsenaren met veel inspanningen bij elkaar gebracht was en wilde daarom met eigen ogen zien wat er van terecht was gekomen. Mijn reisdoel was tweeledig: ik heb eerst een trektocht met mijn familie door het Langtang-natuurgebied gemaakt. Daar had ik in 2008 en 2009 geen tijd voor. Een deel van de familie keerde daarna huiswaarts. Met de rest ben ik naar Kawasoti gereisd, opgehaald door Deepak en Karka. Met hen klikte het vanaf het eerste moment. Dat gaf meteen vertrouwen. Dat betekende meteen een goed begin, vooral na alles wat er gebeurd was op de Kumari-school met de falende ex-directeur. Aangekomen op het centrum kregen we meteen een hartverwarmend welkom van de kinderen en het comité. Tegelijkertijd bewees de door ons gesponsorde aula zijn nut doordat het feest door een forse regenbui daarin voortgezet moest worden. De aula was mooi ingericht en de dagen erna hebben we kunnen zien dat hij goed gebruikt wordt. Grappig om er de speciale, tegen vocht bestendige boekenkasten terug te vinden, die door de studentenvereniging van mijn neef gesponsord zijn.

De volgende dag zijn we vroeg naar Satakun vertrokken, een vertrouwde plek voor mij omdat ik er twee jaar op rij spreekuur heb gedaan. Bij wijze van uitzondering mocht mijn familie mee. De tocht er naar toe is prachtig. Ik wist het al maar mijn familie bevestigde dat nog eens door aan te geven dat de natuur hier zeker zo mooi is als in Langtang. In Satakun aangekomen krijgen we weer een zeer warm welkom. De school is de mooiste die ik tot nu toe gezien heb. Aan de buitenkant mooi beschilderd. We hebben tijdens ons bezoek ook kennis mogen maken met de toegewijde onderwijzers en hoofdonderwijzeressen. Bemoedigend is om te horen dat het leerlingaantal ongeveer verdubbeld is. Indrukwekkend is de manier waarop de school door zelfwerkzaamheid van de dorpeligen gebouwd is. Elk gezin heeft 120 uur werken bijgedragen. Het is indrukwekkend te zien hoe de mensen een halve heuvel hebben afgegraven om ruimte te creëren voor de school.

De opening van de school werd heel erg officieel gedaan met de overdracht van een document aan het hoofd van de school door mij, en door een offer te brengen aan de godin van het onderwijs. Tijdens de opening kregen we de gelegenheid een kleine kinderbibliotheek te schenken, betaald met geld dat wederom door Hapse mensen spontaan geschonken is toen ze hoorden dat ik terug ging naar het 'Haps-project'. Ik had door laten schemeren dat ik niet met lege handen naar de opening van de school wilde gaan. Ik kreeg zoveel geld dat ik meteen voor alle vier scholen een bibliotheek kon kopen... Na alle langdradige, en een

korte speech van mij, kon het feest beginnen: lekker eten, raksi en de Magardansen.

De volgende dag weer terug naar de Kumari-school. Ondertussen werd ik bij mijn derde bezoek aan Nepal ook langzaam maar zeker optimistisch over de ontwikkeling van het land. Ik meende dat af te mogen leiden aan de activiteiten die de regering inmiddels ontplooit bij die arme mensen in de bergen: vorige keer moest ik Satakun nog wadend door de rivier bereiken, deze keer ging dat via een hangbrug van staalkabels; en bij de school stond een toiletgebouw dat gebouwd was met geld van de regering...

Teruggekeerd op de Kumari-school kreeg mijn familie nog een rondleiding op het complex en daarmee een indruk van wat de activiteiten van Tamsarya zijn. Ze waren zeer onder de indruk. Dat gaf mij achteraf gezien een enorme, objectieve bevestiging van mijn ervaringen in Nepal: telkens als ik terugkeerde uit Nepal was ik lyrisch over de prachtige natuur, de bergen en de prachtige organisatie die Tamsarya heet. Vaak dacht ik: stel ik me het niet te mooi voor? Is het echt wel zoals ik het ervaar?

Mijn familie was daarna verder gereisd naar Chitwan en mijn vrouw Hermie en ik hebben samen met Deepak en het comité nog twee scholen bezocht. Wederom een prachtige tocht met een adembenemend uitzicht op de hoge Himalayatoppen. In Barati-pur kregen we een indrukwekkende ontvangst en werden we door ruim 200 kinderen verwelkomd. Van elk kind kregen we een bloemenkrans zodat we letterlijk overladen werden. De school was nog niet af maar voor de vorm werd toch een ceremonie opgevoerd en daarna natuurlijk weer speeches, eten, raksi en Magardansen. De Ghumari-school had ik eerder al in aanbouw gezien. Die was helemaal af. Er bleek een prachtige bibliotheek in gevestigd; derhalve hebben we ons cadeau maar niet uit de auto gehaald en aan een andere school geschonken. De bibliotheek bleek ook weer afkomstig te zijn van een overheidsproject. De vierde school hebben we niet meer bezocht, die was te ver weg. Tijdens deze tocht heb ik veel contact gehad met het comité, Deepak en de leerkrachten van de Kumari-school. Een aantal dingen zijn me opgevallen: de kinderen zijn veel vrijer in hun doen en laten. Ze krijgen zichtbaar veel warmte, ook van de comitéleden: die zag ik echt heel mooi en spontaan met de kinderen omgaan. Er zijn meer dingen veranderd. Bij de eerste twee bezoeken gaf ik geld, medicijnen en medische instrumenten in goed vertrouwen aan Farsu, de voorganger van Deepak. Deepak nam alleen geld en goederen aan in aanwezigheid van het comité.

Al met al heb ik wederom alle vertrouwen in de gang van zaken bij Tamsarya en sluit ik met een tevreden gevoel het 'Haps-project' af. Ik heb de afgelopen jaren ervaren dat ik het voeren van een huisartsenpraktijk niet kan combineren met werken in Nepal. Maar ik hoop over een aantal jaren, wanneer ik mijn werkzaamheden in Haps afgebouwd heb, wederom voor Tamsarya te kunnen werken.

*Huisarts Hans Smets aan het werk in Nepal
(deze foto is uit een eerdere uitgave van dit
jaarboekje)*

Een dag met een gouden randje

Inez Halma-Nieberg

Begin dit jaar zaten we volop in de voorbereiding van onze reis naar Nepal en Bhutan, toen mijn man Theo opperde dat we een deel van de nalatenschap van mijn overleden vader aan een goed doel zouden kunnen besteden. Ik ging een voorstel doen.

In 1999 waren wij enkele weken in Nepal om onze zoon Jasper te bezoeken die daar als stagiair werkte. In een tijdperk met nog nauwelijks internet in Nepal bood de bibliotheek uitkomst. Stapels boeken sleepte ik aan om me te verdiepen in het voor mij onbekende land. De meeste indruk maakte het boek *Kumari, mijn Nepalese dochter* van Trees van Rijsewijk. Flarden uit haar levendig beschreven avontuur zijn mij altijd bijgebleven. Dertien jaar later schoot haar naam mij weer te binnen. Het weeshuis, de school, haar dochter... Hoe was het Trees met haar idealen vergaan? Even googlen en daar kwam een keur aan informatie langs. Vooral op www.tamsarya.nl kon ik volgen dat zij niet had stilgezeten. Wat een doortastende vrouw met visie! Het goede doel was gevonden.

De bal rolde voort: mailen en telefoneren met Trees. Al pratende kwam ik met haar overeen dat het geld naar een aantal weeskinderen zou gaan, hetgeen prachtig aansluit bij de nagedachtenis aan mijn vader en bij mijn werk in het onderwijs. Verder bleek dat Trees en de voorzitter van de Stichting Tamsarya, Hans Groen, en wij voor dezelfde vluchten naar en van Kathmandu hadden geboekt. Bovendien stond in de omgeving van de projecten een deel van onze vakantie gepland. Trees stemde in met ons verzoek een dag de sfeer te mogen proeven in het weeshuis en de Kumari-school. Duidelijke voorwaarde was dat we niet zouden komen om 'aapjes te kijken' en ons bescheiden zouden opstellen.

Thuis werd het koffertje met cadeautjes voller en voller. Mijn kleinkinderen Iris en Koert kleurden twee voorbeeldplaten als groet vanuit Nederland. Trees adviseerde vooral presentjes mee te nemen die collectief gebruikt konden worden. Kleurplaten met de vlaggen van Nepal en Nederland en de specifieke koeien, viltstiften, springtouwen, een voetbal, sambaballen, Engelse kinderboeken enz voldeden hieraan.

Op 11 april van dit jaar werden we in Kawasoti bij de oogkliniek opgewacht door Trees, Deepak en hun chauffeur. De filosofie achter de oogkliniek werd razendsnel doorgenomen: de rijken betalen voor de leesbrillen. Met dat geld kunnen onderzoeken en staaroperaties bij de armen worden verricht. Dit principe wordt ook toegepast bij de offsetdrukkerij van de Stichting Tamsarya: particuliere scholen of instellingen betalen voor het drukwerk de volle prijs, opdat de arme scholen het materiaal sterk gereduceerd aangeleverd krijgen.

Voor de school klonk bij onze aankomst een prachtig lied. Veertig aspirant vroedvrouwen, prachtig in het roze gekleed, stonden ons op te wachten. Zij heetten ons welkom met een tika en een bloemenkrans. Gemotiveerde jonge vrouwen vertelden trots dat zij toegelaten waren tot de vroedvrouwenopleiding om uiteindelijk na hun stage en het behalen van het felbegeerde diploma, zich in te zetten in hun arme geboortedorpen. In de betrekkelijk kleine keuken van het weeshuis was voor ons allen een heerlijke dal bhat maaltijd klaargemaakt. Het zal niet lang meer duren of de deuren van de grote, nieuwe keuken annex eetzaal zullen openzwaaien. Per dag worden ongeveer 500 maaltijden bereid. Tegenwoordig gebruikmakend van duurzame energie. Uit de pulp van oud papier, bladeren en stro wor-

den briketten geperst die als ringen hangen te drogen in de zon. Op deze briketten wordt gekookt, daarnaast zal men ook overgaan op zonne-energie. Tijdverslindend hout sprokkelend, houtverspilling, ontbossing en luchtverontreiniging worden hierdoor verminderd.

Vol met impressies liepen we naar de grote zaal van de Kumari-school waar een groep van ongeveer vijftig kinderen begon te zingen. Normaal zijn er zo'n 230 kinderen op het complex. Half april was echter de grote voorjaarsvakantie waarin ook het hindoestaanse Oud en Nieuw viel. De kinderen die naar familie in de bergdorpen kunnen, brengen daar hun vrije tijd nuttig door. Voor vijftig leerlingen was er niemand die op hen wachtte. Zij worden ook in de vakantie liefdevol opgevangen in het weeshuis.

We kregen een nieuwe tika, een gele vriendschapssjaal en de olielampen werden ontstoken. Mommy Trees, doctor Hans en wij werden langdurig in het Nepalees en het Engels toegesproken. De kinderen zaten ongelooflijk braaf te luisteren naar verhandelingen over de ontstaansgeschiedenis van het Kumari-project en de controle van de financiële jaarboeken door officiële instanties. Zij zaten niet te draaien, niet aan elkaar te plukken of te klieren. Ik keek mijn ogen uit, zoveel respect, discipline en beleefdheid kom je in Nederland bij een groep leerlingen nauwelijks meer tegen.

De achterdeuren zwaaiden open en prachtig geschminkte kinderen in zwierige kleding dansten naar binnen. Opzweepende muziek met gezangen vulde de ruimte. Deze leerlingen gaven zelfbewust een voorstelling die klonk als een klok. Na afloop sprak ik met de docent die de choreografie had geschreven. Maandenlang was er gerepeteerd; het resultaat mocht er zijn. De groep had bij een regionale danswedstrijd de tweede plaats behaald. Op de Kumari-school worden talenten aangeboord.

De koffer met cadeautjes mocht open. Theo en ik maakten een uitstalling voor de groep kinderen, die op de grond zaten. Hoe zou uiteindelijk de verdeling gaan? Ik hield mijn hart vast. In Nederland slaat de hebberigheid toe, wordt er ongegeneerd gegraaid. Hier niet.

De fijne samenkomst sloten de leerlingen af met een Nepalese versie van het lied Hoofd, schouders, knieën, teen. Vervolgens werden wij bij de hand genomen om met hen te dansen. De kinderen mochten tot slot een presentje pakken. Ik kon mijn ogen niet geloven: saamhorig, sociaal en vriendelijk kwamen zij tot een keuze. De platen werden onmiddellijk schitterend met viltstiften ingekleurd. Gesigneerd kreeg ik een aantal exemplaren aangeboden voor mijn kleinkinderen in Nederland. We gingen touwtjespringen, er werd gevoetbald, de Engelse boekjes gingen van hand tot hand. Wat een lieve kinderen, wat een fantastische docenten.

Trees en haar toegewijde staf hebben de volgende visie uitgewerkt: de weeskinderen krijgen een veilige woonomgeving en een stimulerende schooltijd aangeboden. Zij mogen volop kind zijn en zich ontwikkelen tot sterke positieve jongvolwassenen. Maar... zij moeten ook toegerust zijn met vaardigheden die de aansluiting met hun kaste waarborgen. En zo worden in de vrije tijd bij toerbeurt de koeien gemolken, gras gesneden, in de groentetuin gewerkt. Zij verrichten schoonmaakwerkzaamheden, wassen en repareren hun kleding, ontluisen elkaars hoofden. Want het mag niet zo zijn dat een weeskind aan het einde van de schoolperiode met twee linkerhanden teruggaat naar de arme gebieden. Zij zijn straks de ontwikkelde mensen, die in achtergestelde dorpen het verschil moeten gaan maken.

De dag met een gouden rand bevestigde ons positieve gevoel over de Tamsarya-projecten. Met veel plezier ondersteunen we dit goede doel. □

Drie bijzondere reizigers in Nepal

‘Ik kom van Delhi en ben op weg naar Kathmandu. Dat is mijn doel nu, en dan zal ik opnieuw een doel stellen.’

De afstand is 800 kilometer en hij schuift zittend vooruit.

‘Ik reis met mijn vrouw en drie kinderen vier maanden door Nepal om mijn eigen land te leren kennen. En ik ben trots op mijn land dat zo mooi is.’

Zoon loopt zeven uren achtereen met zijn zieke moeder op zijn rug, op weg naar het ziekenhuis.

Inkomsten en Bestedingen in 2011

Inkomsten	2011	2010
<i>Baten uit eigen fondsenwerving</i>		
Donaties, giften en schenkingen	243.203	246.284
Kosten eigen fondsenwerving	<u>18.600</u>	<u>19.195</u>
	224.603	227.089
 Aandeel in acties van derden	 15.864	 25.711
 Overige baten		
Opbrengt beleggingen	6.304	2.052
Rente	1.096	711
 Totaal beschikbaar	 247.867	 255.563
 Bestedingen		
 Projecten in Nepal	 279.409	 205.558
Directe projectkosten in Nederland	<u>24.914</u>	<u>34.836</u>
	304.323	240.394
 <i>Uitvoeringskosten</i>		
Personeelskosten	45.113	43.059
Kantoorkosten	8.740	7.665
Algemene kosten	<u>3.342</u>	<u>3.547</u>
	57.195	54.271
 Totaal besteed aan de doelstelling	 361.518	 294.665
 Tekort	 113.651	 39.102
 Balans per 31 december 2011		
	31-12-2011	31-12-2010
Activa		
<i>Vaste activa</i>		
Financiële vaste activa	5.481	6.591
Materiële vaste activa	459	918
 <i>Vlottende activa</i>		
Beleggingen	52.040	82.222

Vorderingen en vooruitbetaalde posten	31.293	73.884
Liquide middelen	<u>30.492</u>	<u>73.425</u>
	113.825	229.531
Totaal Activa	119.765	237.040
 Passiva		
Vrij besteedbaar vermogen	6.427	6.427
<i>Vastgelegd vermogen</i>		
Reserve waardeverschillen beleggingen	3.104	7.590
Bestemmingsfonds	<u>103.548</u>	<u>217.200</u>
	106.652	224.790
Voorzieningen en kortlopende schulden	6.686	5.823
Totaal passiva	119.765	237.040

Toelichting

De inkomsten uit eigen fondsenwerving zijn licht gedaald van € 246.284 in 2010 tot € 243.203 in 2011. Het aandeel in acties van derden is gedaald van € 25.711 in 2010 tot € 15.864 in 2011. Per saldo is er € 247.867 beschikbaar gekomen en dat is € 7.696 minder dan in 2010. De kosten van eigen fondsenwerving bedragen over 2011 € 18.600 zijnde 7.6 % van de baten. De bestedingen zijn uitgekomen op € 361.518. Per saldo zijn de uitgaven € 113.651 hoger uitgekomen dan de inkomsten. Dit tekort is ten laste gebracht van de bestemmingsreserve.

Vooruitzichten

Stichting Tamsarya zal het komend jaar investeren in onderwijs: bouw van scholen, onderwijsmethoden, uitbreiding van beroepsonderwijs, aanbieden van landbouw cursussen, geven van gezondheidsvoorlichting.

Gezondheidsprojecten: mede door de opening van het moeder-kindziekenhuis zullen gezondheidsprojecten nog meer aandacht krijgen.

Uitbreiding van de bouw van latrines, landbouwprojecten en watervoorzieningen voornamelijk in de arme en achtergestelde dorpen waar veel landlozen wonen.

In 2013 zal de stichting een nieuw beleidsplan opstellen met speciale aandacht voor het onafhankelijk maken van een aantal projecten.

* * *

*

Werkwijze en donaties

Werkwijze

De stichting kent een praktische en kleinschalige werkwijze. Projecten worden zorgvuldig uitgekozen en begeleid. Donaties zijn van harte welkom, in de vorm van een eenmalige schenking, dan wel in de vorm van een periodieke bijdrage. De stichting legt jaarlijks aan de donateurs verantwoording af over de besteding van de binnengekomen gelden.

Donaties

Uw donatie is van harte welkom.

Giro: 440897 t.n.v. Stichting Tamsarya te Amsterdam

Triodosbank: 198357443 t.n.v. Stichting Tamsarya te Amsterdam

Fiscus en uw donatie

Uw bijdrage is in het beginsel fiscaal aftrekbaar.

Stichting Tamsarya heeft een ANBI status: de stichting staat bij de fiscus aangemerkt als ‘Algemeen Nut Beogende Instelling’.

Dit brengt mee dat het doen van schenkingen (mits de som hiervan tussen de 1% en 10% van het onzuiver inkomen ligt) met een minimum van €60.- fiscaal aftrekbaar is en er een volledige vrijstelling is van successie- en schenkingsrecht voor verkrijgingen uit nalatenschappen en schenkingen.

Schenkingen in de vorm van lijfrente/periodieke uitkering over langere periode (tenminste vijf jaar) zijn volledig aftrekbaar. Een overeenkomst is aan te vragen bij de notaris van de stichting. De onkosten voor deze overeenkomst komen voor rekening van Stichting Tamsarya.

Voor meer informatie adviseren wij om contact op te nemen met uw eigen belastingadviseur

Mr. M.J.Meijer c.s Notarissen

Contactpersoon: Mr. De Lang

postbus 1556 1000 BN Amsterdam

Keizersgracht 695-699,1017 DW Amsterdam

Tel: 020-5317017

Fax: 020-6265479

e-mail: delang@meijernotarissen.nl

www.meijernotarissen.nl

(Met dank aan Hans Nieuwstraten. Hij ontwierp dit prachtige kaartje)